

Salâh Bîrsel

Asansör

Deneme

İÇİNDEKİLER

Ölümsüz	7
Flora'ya Ne Oldu?	17
Yalnız Bir Taş.....	25
Asansör	31
Beyoğlu Yıl Sıfır	45
100 Tane 1100	53
Biri Birer Kuruşa.....	59
Paris Şakırdakları	67
Remi.....	79
Geçmiş Kalbimde Bir Yaradır.....	83
İnci Sokağı	87
Keşkekleme	93
Yol Arkadaşları	101
Ak Güller Al Güller.....	107
Yaşam Böcekleri.....	113
Doğanın Tenhasında	123
Guguk Pilav	127

Kitaplık Faresi.....	131
Sonbahar Kokuları	135
Üç Çekiçler	139
Hüzzam Curcuna İşkence.....	145
Bip Bip.....	151
Mor ve Mavi.....	157
Karanlıkta Köpekler.....	161
Tas-Tıs Bir Çay	165
Aslan Yürüyüşü.....	173
Tuhaf Şeytanlıklar	177
Kedi	181

Ölümsüz

Uzun süre, renkleri anlatmak, onlarla büyük bir deneme yüzü göstermek için patikalarda, bahçelerde, kırlarda, deniz kıyılarında dolaştım; sokaklarda, çarşılarında, saçakaltlarında, çiçek dükkânlarının önünde bekledim.

Her gittiğim, her seyrine daldığım yerde koyu erguvani, bakır, lal, samani, Edirne kırmızısı, firuze mavisi, küllenmiş çağla, yaşağaç yeşili, tirşe, narkabuğu, Çin beyazı, mor, vişne çürüğü ve karaşinler boyuna boğazıma sarılıyor, ellerime, ayaklarıma yapışıyor.

Bir gün Bedri Rahmi Eyüboğlu 98 çeşit yeşil olduğunu söylemişti. O günden sonra ona yunus balığı gibi dilsizleşerek baktım.

Ressamları hep severim.

Renklerin altında, üstünde, yamacında, ayakları dibinde yatarlar. Düşünceleri, duyguları, solukları bile boya kokar. Nedir, çoğu, kimi renklere yakın durursa, kimilerinden de fellek fellek kaçar.

Amerikan romancısı Henry Miller –o da yaman bir suluboya ressamıdır– kadmiyum kırmızısını hiç sevmez. Ama açığı karşısında anabudala olur. Sarı aşu boyası da aklını başından almaya yeter. Hint sarısı ile kedibalı sarısına da biter. Bunların resimde kimi tehlikeler yaratacağı kendine fısflanması da pek kulak asınca, Kökboyası kızılı da şallak şullak olmasına karşın Miller'ın gözdesidir. Bunlara karşılık krom yeşili ile öd yeşili, nevrini döndürür.

Utrillo'nun sevdiği renkler de sarı aşı boyası, Sienna toprağı, kobalt mavisi, vermiyon yani ateş rengi, özellikle de zümrüt yeşilidir.

Picasso'nun en üstün tuttuğı renk ise o ölümsüz beyazdır. Bu, Japon beyazı (süt beyazı) da, gümüş beyazı da olabilir. Her yerde dikkatini ilk o çeker. 15 Kasım 1943 günü Etienne Didier adındaki bir gencin elinden çıkan resme baktığı vakit gözü hemen oradaki beyaz ata kaymıştır. Yalnız Etienne onu beyaz boya vurarak elde etmemiş, beyaz kâğıt üzerine boşluk bırakarak çizmiştir. Bu da Picasso'yu çok ırgalamıştır. At, kâğıdın beyazından da beyaz görünüyordu.

Picasso mavilerden de kobalt, firuze ve Prusya mavilerine vurgundur. Açık ve koyu lacivertlere de biter. Sarılardan ise turnagözünü yani açık limon sarısını, stronsiyum sarısını sever. Sarı aşı boyası da onun ilgi alanı içindedir. Bu arada, kızıl aşı boyasını da savsaklamaz. Ne ki, kırmızılardan asıl Acem kırmızısını tutar. Yeşillerden de kadmiyum ile zümrüt yeşilini kullanır. Bu sonuncusunun açığına da, koyusuna da ses çıkarmaz. Veronez yeşili de makbulüdür. Siyah kullanacağı zaman da fildişi siyahına el atar.

Söz gelişi şöyle ki, izlenimciler, ama gerçek izlenimciler, siyaha arka dönmüşlerdir. Onlar sadece yarın düzine renkle yetinirler. Yalnız Cézanne, ilk yıllarında izlenimcilerle düşüp kalktığı halde, onun paleti çok zengindir. 1877 yılından başlayarak canlı renkleriyle dikkati çeker. 1880 yılından sonra ise paleti hiç değişmemiştir. Emile Bernard'a göre, Cézanne 19 renkten aşığına yanaşmaz. Bunların içinde kobalt mavisi, Prusya mavisi, Veronez yeşili, zümrüt yeşili, vermiyon, pişmiş Sienna toprağı, kavuniçi ve lal rengi vardır. Sarılardan da Napoli sarısına, sarı okraya (sarı aşı boyası) ve eskilerin "tyn-ı ahmer" adını verdikleri kırmızı aşı boyasına kucak açar.

Van Gogh'a gelince, o en çok kobalt mavisini büyültür. Nesnelerin çevresinde atmosfer yaratmakta ondan daha güzel bir

renk olamayacağı inancındadır. Karmeni, yani lal rengini de sıcak ve canlı bulur. Kadmiyum ile zümrüt yeşiline de eyvalahı basar. Bu renkleri kullanmayanlara yüz bin eyvah çeker. Fransa'nın güneyine gelip otağını kurduktan sonra da sevgili renklerine, sarıyı, kızgın demir kadar sıcak ve canlı turuncuyu, altın tonlarını yani güneşin kendisini katacaktır.

1888 Ağustosunda Arles'dan kardeşi Theo'ya yazdığı bir mektupta şöyle der:

“Bir arkadaşımın yağlıboya portresini yapıyorum. Başlangıçta onu, olduğu gibi, görünümüne elden geldiğince bağlı kalarak boyadım. Ama tablo daha bitmedi. Bitirmek için renkleri keyfimce kullanmalıyım. Saçlarının sarılığını abartmalı. Turuncu tonlardan, krom sarısından, turnagözünden de uzak durmalı. Arka plana gelince, odanın külüstür duvarı yerine sonsuzluğu yerleştireceğim. Yani en zengin, en yoğun maviden oluşmuş dümdüz bir arka plan. Böylece koyu mavi bir düzey önünde ışıltılı parlayan baş birden büyüğü bir havaya bürünecek. Masmavi gökyüzünün derinliğinden çıkmış bir yıldız gibi. Resmini yaptığım adamı Güney'in tam kalbinde, orak zamanının o korkunç sıcağında gözümün önüne getiriyorum.”

Doğa bir Tunus gediğidir.

Kara mavi ve yeşil Bursa ipeklisidir.

Pir Sultan Abdal şiiirini şöyle kurar:

Ağaçlarda yeşil yaprak

Bastığımız kara toprak

Baudelaire de: “Yeşil öbür tonlarla kolayca bağdaşır, yalnız sarı ve maviyle bağdaşmaz” diyecektir. Ona göre, güneş gökyüzünde yükseldikçe tonlarının değeri de değişir. Denize doğru inmeye başladığında da, her yerden kırmızılarının saldırısına uğrar.

Arkasından da yer, gök neon beyazına, güvercingöğsüne, krom sarısına, levarike pembesine bulanır.